

گذری بر کتاب‌شناسی‌های امام حسین (ع) و عاشورا

○ شهرام اصغر نیابند

اکتفا کرده است و کتب خطی که یکی از گنجینه‌های گران بهای فرهنگ کشورمان است نادیده گرفته است.

۲- فهرست مقالات امام حسین علیه‌السلام / تهیه و تنظیم شهرام اصغر نیابند. - تهران: پژوهشگاه علوم انسانی دانشگاه امام حسین علیه‌السلام [۱۳۷۷]، ۱۴۳ ص.

گردآورنده در مقدمه کتاب مطالبی پیرامون امام حسین (ع) بیان می‌کند و سپس به اطلاعات ارائه شده و تنظیم آن می‌پردازد. اطلاعات هر مدخل شامل نویسنده، عنوان، مترجم، نام نشریه، سال، شماره، تاریخ و شماره صفحه و منابع مورد استفاده آورده شده است. تعداد کل مقاله‌های معرفی شده ۲۰۲۶ عنوان مقاله، سخنرانی، مصاحبه و نقد و بررسی کتاب است علاوه بر معرفی مقالات نشریات، مقالات کنگره‌ها و کنفرانسها و سمینارها نیز آورده شده است. منابع معرفی شده به زبانهای فارسی، عربی و اردو می‌باشد. در پایان کتاب فهرست الفبایی عناوین مقالات، فهرست موضوعی، فهرست نشریات و فهرست اماکن آمده است.

۳- کتابشناسی عاشورا / محمد حیدری قاسمی. - تهران: اطلاعات، ۱۳۷۸، ۴۴۷ ص.

این اثر، کتابشناسی کتابهای با زبانهای مختلف مربوط به قیام امام حسین (ع) و عاشورا را در برمی‌گیرد که به شیوه گزارشی نگارش یافته است. مؤلف در ابتدا، علت و هدف نگارش کتاب را بیان می‌کند و سپس مشخصات و فهرست اسامی الفبایی آثار و کتابهای نگاشته شده پیرامون امام حسین (ع) حضرت عباس (ع)، علی اکبر (ع)، علی اصغر (ع)، مسلم بن عقیل (ع)، حضرت قاسم (ع)، کتب مقاتل، قیام کوفیان و نهضت مختار، انتقام از قتله کربلا، زیارت‌نامه‌ها و دعاها، قیام کوفیان و نهضت مختار، انتقام از قتل سیدالشهدا (ع) و جنایات بنی‌امیه را ارائه داده است.

۴- کتابشناسی امام حسین علیه‌السلام / حشمت‌الله صفرعلی پور و دیگران. - قم: پژوهشگاه تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه ۱۳۷۷-۳ جلد. جلد اول، ۵۹۲ ص، کتابنامه.

در این مجموعه، مخاطبان با ۳۱۰۱ عنوان کتاب که درباره امام حسین (ع) به رشته تحریر درآمده آشنا می‌شوند. اطلاعات مربوط به هر کتاب ذیل پنج بخش با این عناوین تنظیم شده است. مقدمه، متن کتاب، فهرست اسامی، اشخاص و فهرست کتابها و منابع. ذیل

حضرت حسین بن علی ابی‌طالب (ع)، امام سوم از ائمه اثنی‌عشری و پنجمین معصوم از چهارده معصوم (ع). فرزند دوم علی بن ابی‌طالب، و حضرت فاطمه (س) است.

حسین (ع) چراغ هدایت و کشتی نجات و سالار شهیدان و ثارالله می‌باشد در تربت پاکش شفا و در زیر قبه‌اش استجابت دعا و در زیارت قبر مطهرش ثواب بسیار روزی می‌شود.

قیام آن حضرت بر ضد یزید بن معاویه و امتناع از بیعت با یزید، که او را به هیچ وجه شایسته خلافت مسلمین نمی‌دانست و مقاومت بی‌مانند او و یارانش در برابر سپاه یزید و سرفروغ نیلورتن او به ننگ تسلیم و استقبال او از شهادت در روز عاشورا در راه عقیده خود و در راه اسلام، برنامه حکومت آل ابی‌سفیان را که انقراض اسلام و بازگرداندن آثار جاهلیت بود ناپود کرد و او را از برجسته‌ترین چهره‌های دینی و سیاسی تاریخ اسلام نمود. جایگاه والای امام حسین (ع) در بین شیعیان و عظمت واقعه عاشورا را در آثار ماندگار آنان می‌توان پیدا کرد. به علت فراوانی آثار در این زمینه محققینی فهرست کتابهای به رشته تحریر درآمده را به صورت کتابشناسی گردآوری نموده‌اند که در این مقاله به کتابشناسیهای چاپ شده در داخل کشوری نظری می‌افکنیم.

۱- کتابشناسی امام حسین علیه‌السلام / نجفقلی حبیبی. - تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۷۴، ۲۵۹ ص.

مؤلف در مقدمه کتاب پیرامون ادبیات عاشورا و شیوه تنظیم و اطلاعات ارائه شده در متن اشاره کرده است. اطلاعات هر مدخل شامل نام مؤلف، نام کتاب، محل نشر، ناشر، تاریخ نشر و تعداد صفحه می‌باشد. بخشهای مختلف کتاب عبارتند از: بخش اول - کتب عمومی و مشترک. بخش دوم - کتب تاریخ و مقتل و آثار تحلیلی در باب زندگانی حضرت امام حسین (ع) و فاجعه عاشورا. بخش سوم - مرثی و آثار منظوم. بخش چهارم - زیارت و کربلا. بخش پنجم - سخنان و دعاها منقول از حضرت امام حسین (ع). بخش ششم - اصحاب و یاران و خونخواهان حضرت امام حسین (ع). بخش هفتم - عزاداری حضرت اباعبدالله حسین (ع). بخش هشتم - موضوعات متفرقه. کل آثار معرفی شده ۸۷۹ مدخل است و تنظیم براساس نویسنده در هر بخش به صورت جداگانه، در پایان کتاب نمایه مؤلفان، مترجمان و مصححان، نمایه الفبایی کتب آورده شده است. این منبع فهرست مآخذ ندارد و به معرفی آثار چاپی

فهرست، مقالات
امام حسین

پژوهشگاه علوم انسانی
دانشگاه امام حسین

۱۳۷۷

کتاب حاضر ترجمه فارسی موسوعه الامام الحسين (ع) است. این کتاب حاوی کلیه روایاتی است که در منابع حدیثی از امام حسین (ع) روایت شده است. در نخستین بخش، سخنان حضرت براساس زمان مرتب شده یعنی سخنان در زمان پیامبر (ص)، در زمان امام علی (ع)، در زمان امام حسن (ع) و در نهایت سخنان در زمان امامت خود آن حضرت آورده شده است. در بخش دوم، سخنان حضرت براساس موضوع مرتب گردیده است. موضوعات کلی عبارتند از: عقاید، احکام، اخلاق، دعاها و اشعار که این موضوعات خود به موضوعات فرعی تقسیم می‌شوند. در متن کتاب ترجمه حدیث آمده است و متن عربی برخی از قسمت‌ها در پاورقی ذکر گردید. در ترجمه فارسی، مصدر حدیث و سند آن آورده نشده گو اینکه متن اصلی عربی کتاب شامل هر دو این موارد است.

هر مدخل اطلاعات مختصری درباره نویسنده، محل نشر، ناشر، صفحه و محل نگهداری کتاب آمده است.

۵- معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت صلوات عليهم الله، القسم الخامس الامام الحسين بن علي الشهيد عليه السلام / تأليف عبدالجبار الرفاعي. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۵، ۱۳ جلد، جلد هشتم و قسمتی از جلد نهم.

نویسنده محقق و پرکار علوم اسلامی در سیزده جلد کتابها، پایان‌نامه‌ها و مقالات نشریات عربی، فارسی و اردو را پیرامون چهارده معصوم معرفی نموده است که جلد هشتم و قسمتی از جلد نهم آن مربوط به سیدالشهدا و واقعه عاشورا است. شیوه تنظیم آن براساس عنوان منابع است و اطلاعات ارائه شده شامل عنوان، نویسنده، مترجم، محل نشر، ناشر، تعداد صفحه، در صورت خطی بودن محل نگهداری با شماره نسخه معرفی شده است و در مورد پایان‌نامه‌ها، نویسنده، استاد راهنما، محل تنظیم و تاریخ تنظیم و در مورد مقالات، نویسنده، مترجم، نام نشریه، دوره، سال، شماره و تاریخ چاپ آن و تعداد صفحه ارائه شده است. سیاست کاری مؤلف بیشتر در مورد منابع عربی کاملتر از منابع فارسی است و در مورد مقالات فارسی به مقالات قابل دسترس اکتفا کرده است. به همین دلیل تحقیق ایشان در معرفی مقالات فارسی ناقص است.

۶- گزیده کتابشناسی توصیفی امام حسین (ع) / محمد صحتی سردرودی، پاسدار اسلام، سال ۱۵ ش ۱۷۴ (خرداد ۱۳۷۵)، ۴۹-۵۶.

در این مقاله ۱۴ عنوان کتاب مرجع، ۱۲ عنوان کتاب در مورد سخنان امام حسین (ع)، ۱۴ عنوان کتاب انتقادی، اصلاحی و استدلالی، ۱۴ عنوان کتاب ادبی و ۶ مجله و ویژه نامه معرفی شده است.

۷- عاشورا در آینه کتاب، گفت‌وگو با چندتن از ناشران کتابهای عاشورایی، کتاب هفته، ش ۲۷۹ (۴ اردیبهشت ۱۳۷۸)، ۵.

۸- ده سال با کتاب عاشورا از سال ۶۷-۷۷، کتاب هفته، ش ۲۷۹ (۴ اردیبهشت ۱۳۷۸)، ۶-۹. فرهنگ جامع سخنان امام حسین (ع): ترجمه کتاب موسوعه کلمات الامام الحسين (ع) / به کوشش محمود احمدیان، حسین زینالی، محمود شریفی. - قم: معروف، ۱۳۷۸، ۹۶ ص.